Az első művészi magyar kertek művelődésünk hajnalán, Szent István korában keletkeztek s komoly, egyszerű beosztásukkal, mértani szabályosságukkal a román ízlést tükrözik vissza. Azután a könnyed, díszes, gotikus kertek kora jó, melynek első példája a nyulakszigeti kolostor kertje. Talán itt nyiltak, Boldog Margit lakóhelyén az első francia rózsák Magyarországon. A gótika és a renaissance között divatos rózsasövényes várkertek, Guillaume de Lorris rózsaregényének magyar illusztrációi, Zsigmond és Mátyás kertjei jelentik a következő korszakot. A táblás kert pedig, melynek most már fődísze a virág, a tizenhatodik század közepe táján terjed el, körülbelül azzal egyidőben, hogy Sylvester János megdicséri virágénekeik költői nyelvét; — a virágtáblás kert is költemény, Balassa színes jelzőivel rokon lélekből nőtt ki. Ennek a kerttípusnak bűja, színpompás barok hajtása is van, melynek emlékét az irodalomban a tizenhetedik század egyik érdekes munkája, Lippay György *Possonyi kertje* őrzi. A barok korszakban azonban már egy új típusú kert, a geometriai felépítésű nyírott fákkal díszített, sok gáláns ünnep színhelyéül szolgált francia parkok első példáival is találkozunk. A magyar rokokó színes főúri életének szabadtéri színpadjakép felfogható franciás parkok divatját pedig a szentimentális angol parkoké váltja fel. Az angol park a kertművészetben ugyanazt jelenti, mint Rousseau munkái, Goethe Werther-je a Fanni hagyományai az irodalomban, érzelmes félhomályt, könnyeket, sírillatot. A szomorúfűz e korban kezdődik hozzátartozni a költők és a kertészek díszlettárához. Végül a közkertek kora jó, mely napjainkig tart, s meyet főleg városaink parkjai és sétányai képviselnek.

Rapaics Raimund könyvének gazdagsága talán ebből a rövidre szabott ismertetésből ki kiderül, pedig a könyvnek csak a nyers tervét vázoltuk fel, ezt a nyers vázlatot, akárcsak a tábláskertek kimért vonalait a virágok pompája, érdekesebbnél érdekesebb adatok, irodalmi idézetek s nem utolsó sorban az író minden komolysága mellett is könnyed elbeszélő készsége teszik színessé.

Baróti Dezső dr.

Makkos Lajos: A magyar nyelvtan tanításának problémái. Grafika Nyomdavállalat, Ujpest é. n. (1940). K. 8⁰, 109 l.

A szerző nemcsak szám szerint gyarapította a magyar nyelvtan-tanítás módszerének irodalmát, hanem minőségi szempontból is érdemes összefoglalásnak tekintjük művét. Gondosan tanulmányozta az idevágó magyar irodalmat, nyitott szemmel figyelte tanártársai tanítási eljárásait, s nem utolsó sorban komoly önkritikával vezette tanítványait. Helyesen látja meg a szellemi tudományok és a természettudományok tanítása közötti alapvető különbséget, a nyelvtan-tanítás sajátos szemléltető módját, a közös munka elvének érvényesítését, az indukció nélkülözhetetlenségét, a tankönyv szerepét s a jó tankönyv kellékeit, a tanítási óra módszeres menetét, meghatározások helyett fogalmi ismeretek nyujtásának szükségességét, a nyelvtan-tanításának a helyesírás-tanítás egyoldalú szolgálatába állításának elvetését, a tanulmányi anyag módosításának követelményét, a nyelvtani műszavak átszervezésének szükségességét.

A szerző lényegesnek tartja a nyelvtan és az olvasmánytanítás elkülönítését, de a valóságban mégis csak egyoldalúan az irodalmi olvasmányokból merített példamondatokra támaszkodik. Akkor járna helyes úton, ha ingadozás nélkül levonta volna ennek az alapvető elvnek tanulságait. A példamondatok akkor szolgálják legjobban a célt, ha az osztály közösen gyűjti őket lehetőleg *egy* tárgykörből. Ha nem így történik, akkor az elemző eljárásnál sokszor értékesebb mondatépítő eljárást nem alkalmazhatjuk és nem támogatjuk a fogalmazást.

Az ú. n. hibajegyzékkel kapcsolatban rá kell mutatnunk egy, a polgári iskolában sok helyen dívó tévedésre: »A hibákat és azok javítását a tanulók beírják a munkafüzetükbe, amivel a leírt szavak helyesírását gyakorolják.« Nem szorul bizonyitásra, hogy hibát senkivel sem szabad elkövettetni, tehát senkit sem szabad arra bírni, hogy készakarva helyesírási hibát ejtsen, csak a helyes javítást szabad leíratni. A *Weimer* által megállapított *őshiba — utóhiba — szokáshiba* ismeretének birtokában tudjuk, hogy az egykor elkövetett hibás teljesítménynek nyoma maradhat a lélekben (őshiba), ez újabb hibázásra késztet (utóhiba), és megszokássá válhat (szokáshiba). —

A magyar-tanárok sok komoly indítékot és értékes szempontot meríthetnek Makkos Lajos kartársunk könyvéből. *Szántó Lőrinc.*

Csete Balázs: Az iskolám az én váram. (Tanulmányok, jegyzetek. 169 oldal. Megjelent a szerző kiadásában Budapesten, 1940.

A szerző könyvét iskolájának (csepeli áll. s. községi polgári iskola) ajánlja annak huszonötödik „születésnapjára".

A könyv két fő részre tagolódik tartalmilag. Az első gondolatsorokban gazdag tanulmányokat nyújt, a második iskolája életéből vett képek útján mutatja meg az olvasónak írója meleg szívét.

Mint rajztanár és művészember elsősorban ebből a szemszögből keresi a szépet az életben és azokat az értékeket, amelyek az utódoknak való átadásra érdemesek. Ezen túl megmutatja az útat is, ahogyan ez az átadás történik a lelkes tanár munkájával.

A könyv első része, ha tartalmilag különálló eszmesorozatokból áll is, bizonyos összefüggést és sorrendet mutat. Az „Utam" öncélkitűzés. Tanulmányainak további sorrendje a magyar népi művészet szépségei, az iparművészet helyes iránya, a népművészet szerepe iskolája kézimunkaoktatásában, iskolája múzeuma, majd Csepelsziget múzeuma, Csepel községnek rajza, a magyar iskolák szépítése, a műalkotások ismertetésének módja és még több eszmefuttatás után „A gyermek a művészetben", vagyis milyen környezetbe állították kiváló festők a gyermeket.

Szerző könyvének nagyobb részét (128 oldal) ezek a tanulmányok teszik. A kisebb terjedelmű, de értékben semmivel sem hátrábbálló második rész jellegét néhány cím minden szónál jobban érzékelteti: „Iskola, életiskola"; „Tanévnyitás"; „Szeptemberi szemle"; „Nincsen édesapa"; „Sapkacímerünk"; „Békekötés"; „Álmos gyermek"; „Üres lett egy pad"; „Nyelvében él a nemzet". Nem soroltuk fel az összeset, csak néhány cím útján ízelítőt kívántunk nyújtani.